

СТРЪНЕНИЯ ВЕНЕЦ НА МЪЧЕНИЧЕСТВОТО

„Вие сте цяла
пламенност...“

Емил Верхарн

На 15 януари т. г. се навършиха 115 години от рождението на големия български поет и интелектуалец Гео Милев. Той бе убит на 30 години. В мазето на една от софийските казарми палачите на разкрепостения човешки дух притиснаха с кабел гърлото му, за да замлъкне гласът на истината, да угасне светлината на едно изключително високо съзнание, стигнало върховете на битието. Майските нощи на фашисткия терор през 1925 година погълнаха в прегръдките на мрака голяма част от интелектуалната светлина на България. И месец май, в който поетът виждаше символа на освобождението, защото кървавият „Септември“ ще бъде май, ще бъде!“, се превърна в преизподня, ад, клада, гилбел. Венецът на мъченичеството през онези априлски и майски дни украси светещата му глава. Още един от най-достойните синове на България, от онези личности, които се раждат веднъж на сто години, потъна в земята, но възкръсна с редиците на „безследно изчезналите“.

Даже и в смъртта си Гео Милев се отличил от живите си събратя по перо. И там съдбата му бе предопределена Геомилевска развързка. Да изчезне. Да няма гроб. Да го търсят. Да вийат за него. Да просветва мъничкият светлик на надеждата, че е някъде, че го има, че е жив... Каква жестока и в същото време славна съдба! Някога, в младостта ми,

ГЕО МИЛЕВ

Автопортрет, 1921 г.

бях завладян от хубавата амбиция да подражавам на Гео Милев – във всичко. В нравственото му поведение! В остротата на характера му! В начина му на поетически изказ! Не се получи. Много е висока мярката, наречена Гео Милев. Недостижима и неповторима!

Гео Милев като достоен гражданин и изключителен автор с голям литературен стил бе посрещнат с нескрита вражда от обществената и литературната посредственост. Приживе той е руган, наричан е „голямото не-

доразумение“, даже – „едноок воин от войнството на Самуил...“ А в годините на „демократията“? Същите неизтребими душители на истината се опитват да опетнят със снобски хули и пещерна злоба гениалното му творчество, а и името му на голям хуманист и безстрашен гражданин. Такава ли е съдбата на най-свидните ти синове, Българийо?! Защо не опазваш истинските си деца от разрушителната сила на надигащата се посредственост и злост!? Но знам и дълбоко вярвам, че дебело-

ЛЪЧЕЗАР ЕЛЕНКОВ

кожието и фарисейщината не са твоя наследствена черта, защото ти винаги си била светица и закръпница на голямото страдание в името на политическата, социалната и духовната свобода на човека.

Гео Милев се ражда на 15 януари 1895 г., в град Раднево, в учителското семейство на Анастасия и Милю Касабови. От детска възраст проявява литературни интереси и дарба на художник. Записва романска филология в Софийския университет. Продължава образованието си в Лайпциг (1911-1912 г.), където слуша лекции по философия и по театрално изкуство. Пише дисертация за Демел. През 1913 г. в сп. „Листопад“ се появяват първите му публикации – „Литературно-художествени писма от Германия“. През тези години Гео Милев е горещ привърженик на индивидуализма и естетизма. Увлечен се от модерната немска поезия. През 1914 г. заминава за Лондон. Среща се с емигрантския белгийски поет Емил Верхарн. Започнала е Първата световна война. Събитията отново го връщат в Германия. Там е арестуван. Обвинен е, че е английски шпионин. Завръща се в родината. Бурно навлиза в литературния живот. Издава литературни списания, поема „Септември“, началото на поемата „Ад“. От страниците на списанието лъха революционен патос и ужас от кървавите събития по време на Септемврийското въстание, 1923 г. Протестът срещу фашистката диктатура е смел и дръзък. Заради поемата „Септември“ книжка 7-8 на „Пламяк“ е конфискувана, а Гео Милев е даден под съд. През януари 1925 г. списанието е забранено. На 14 май 1925 г. поетът е осъден по Закона за защита на държавата на 1 година тъмничен затвор и глоба от 20 000 лв., а също лишаване от граждански и политичес-

ки права за 2 години. Обжалва делото пред Апелативния съд, но на 15 май е арестуван от полицията и повече не се завръща при съпругата и двете си дъщери в квартирата им край Халилите. Гробът му се открива през 1956 г. в Илиянци. В общата яма по изкуственото око разпознават черепа на Гео Милев. За това око на светлината, което беше изложено в Музея на революционното движение, закрит след „демократичния“ преврат на 10 ноември 1989 г., големият гръцки поет Янис Рицос написа блестяща поема.

Такъв е накратко интересният и трагичен живот на поета. Неговият животопит лесно се запомня, защото е наситен с интензивна, творческа, многостранна дейност. И неслучайно при срещата на Гео Милев с Емил Верхарн белгийският поет възкликва: „Вие сте цяла пламенност!“ И тази постоянна клокочеща пламенност обгаря целия кратък земен път на поета. Тя е причината да бъде обичан и руган, да му се възхищават и завиждат. И накрая да го впишат в най-черните списъци, които са могли да измислят палачите на българската духовност, съвест и свобода. И неслучайно в онези трагични и жестоки дни бащата Милю Касабов най-добре ще види заплахата, която е надвиснала над сина му. „Много си смел, Гео. Смени си мерника. Времената са опасни!“ – често ще му казва той. А поетът ще отговори: „Точно защото времената са опасни, някой трябва да каже истината. Смятам, че съм способен да направя това!“

И СВЕТ ВО ТМЕ СВЕТИТСЯ...

...Над родната страна премина ураган, какъвто не помним нито ний, нито бащите ни. Та потрепераха и най-дълбоките дебери на Балкана, и най-глухите долине на нашите планини. Братска кръв пръсна по треви и шубраци, мозък от разбити черепи полепна по зидове. Писъци на мъже и ридания на майки удариха в небесния купол. Зимните ниви почерняха от траурни чембери. Хиляди.

Ужасът, който настръхна над цялата страна, има своите причини и своите виновници. Огромният ужас. Огромен, невероятен и изумителен. И нито един от виновниците не е още полудял?

Огромен, невероятен и изумителен. И поетът мълчи? Мълчи и недоумява? Или дори – остава глух и незаинтересуван пред трагедията, която преживя народът?

Днес не е време на розови сънища и лазурни блянове. Времето е жестоко – и пра-

ща поезията в изгнание. Днес има само Народ и Човек. Човекът пред лицето на Народа. Човекът посред Народа.

Поетът добива своето истинско призвание: да бъде преди всичко и само – Човек. Човек посред Народа.

Ний не можем да останем глухи зрители пред народната трагедия – унесени в нашите неземни блянове, потопени в нашите дребни чувства. Защото над нас и всичко наше стои: Народът, Масата – инертна и безименна, но бездънна и безсмъртна, – която ражда всички нас.

Народ и Човек. Посред страшните перипетии на политиката, дете се намесва чуждата ръка на Властта, на Държавата.

Но ний знаем: над Властта и Държавата стои Народът. Свещеният Народ.

Ний ще останем там, дете е Народът: при Народа, сред Народа. Понеже не ни съблазняват милостите на дър-

жавата; понеже чувството ни води не в пътищата на кариеризма; понеже съвестта ни вика против ония парвенюта на деня, които получават места на директори и началници или седалища в комисии за насърчение на родното изкуство; понеже предчувстваме престъпление във всеки компромис между отделната личност и народа – затова: ще останем там, дете е Народът.

Ний преценяваме днешната епоха, годините, които живеем, като епоха на всеобщо преоценяване – за цялото човечество, – епоха на ликвидиране с много неща, които – до днес – са били благо, гордост и светиня. Изжадняло за бъдеще, съмнението на днешната завойна епоха може да низвергне всичко, всички ценности, но ний знаем: само една не: Народа.

Бел. Ред. Публикуват се откъси от първата част на статията, сп. „Пламяк“, кн. 1 от 15 януари 1924 г.

Художник К.П. – Париж
Рисунката е публикувана в сп. „Пламяк“, кн. 7-8, 1924 г.

ГЕО МИЛЕВ

СЕПТЕМВРИ

Откъси

3. Глас народен:
Глас божи.
С хиляди ножа
прободен
народ –
затъпен
унижен –
по-нищ и от просяк,
останал
без мозък
без нерви –
въстана
из мрака тревожен
на своя живот
– и писа със своите кърви:
СВОБОДЕН!

8. Първите
паднаха в кърви.
Метежният устрем
бе посрещнат с куршуми.
Знамената изтръпнаха
пронизани.
Планината гърми...
Там горе
далечни и близки хълми
потъмниха обнизани
с хора

– плъгнаха
черни редици:
редовни платени войници
и разлютена милиция.
Всички те знаят:
„Отечеството
е в опасност!“
Прекрасно:
но – що е отечество? –
И яростно ляат
картечници...

12. По небесните мостове
високи без край
с възжета и лостове
ще снемем блажения рай
долу
върху печалния
в кърви обляния
земен шар.
Всичко писано от
философи, поети –
ще се сбъдне!
– Без бог! Без господар!
Септември ще бъде май.
Човешкия живот
ще бъде един безконечен
възход
– Нагоре! Нагоре!
Земята ще бъде рай –
ще бъде!

РАБОТНИЧЕСКИ
ВЕСТНИК
Адрес на редакцията:
София 1000, п.к. 218
Комунистическа партия
на България
e-mail: comparty@abv.bg

Главен редактор:
Георги Ванев
Зам. гл. редактори:
Благомир Сираков и Димитър Делийски
Членове на редколегията:
Генчо Арабаджиев, Дянко Шишков,
Красимира Венкова, Людмил Костадинов,
Христо Станев, Георги Николов,
Теодоси Радославов, доц. Йордан Василев
Печат и разпространение:
Тинка Стоилкова, ул. „Калоян“ № 10, тел. 981 60 93

Кореспонденти и контакти за разпространение в страната:

СТАРА ЗАГОРА: Генчо Гочев – 68-15-19; ПЕРНИК: Иван Балабанов – 67-10-80; КЮСТЕНДИЛ: Любен Гърков – 52-74-27; ХАСКОВО: Кольо Колев – 62-44-56; ГАБРОВО: Марин Христов – 3-24-83; ПОПОВО, обл. Търговище: Петър Петров – 2-87-01; ТЪРГОВИЩЕ: Стефан Драгомиров – 6-68-84; СМОЛАН: Николай Чуртов – 0301/69-249; ВАРНА: Неделчо Колев – 35-50-25; ПЛЕВЕН: Харалампи Мечев – 80-12-80; РУСЕ: Огнян Митев – 82-66-56; РУСЕ: Рафаил Рафаилов – 85-27-57; БЯЛА, обл. Русе: Анчо Анчев – 32-62; СИЛИСТРА: Павел Павлов – 82-25-48; ИХТИМАН: Стефан Първанов – 23-42; СВОГЕ: Илия Еленков – 26-46; БУРГАС: Кули Велев – 88-17-22; КОСТЕНЕЦ: Пано Шатаров – 2-2408; ДИМИТРОВГРАД: Стояна Шопова – 6-35-64; ПЛОВДИВ: Александър Джамбазки – 69-27-22; КАРАДЖАЛОВО, общ. Първомай: Ангел Пашев – 27-49; КУРТОВО КОНАРЕ: Станислав Кръстев – 20-42; НОВА ЗАГОРА: Моньо Монев – 2-91-56; ЯМБОЛ: Иван Милков – 62-34-83; с. ГЛОЖЕНЕ, обл. ВРАЦА: Ваня Каменова – 0886/371-875; д.331; БЕЛИКО ТЪРНОВО: Камен Колев – 0885/832300; ПРОВАДИЯ: Кръстьо Кръстев – 4-30-67; МОНТАНА: Ангел Ангелов – 311-216; ЛОВЕЧ: Петър Петров – 0885/405158; д. 2-31-18; ДОБРИЧ: Живко Данев – 62-92-55; КЪРДЖАЛИ: Божидар Стоянов – 2-85-57; гр. ВРАЦА: Георги Асенов – 66-12-28
Редакцията приема ръкописи до 90 машинописни реда. Ръкописи не се връщат. Заплати и хонорари на редакцията и нейните сътрудници не се изплащат.

Вестникът е основан от Георги Кирков, първият му главен редактор е Гаврил Георгиев. Негови наследници са в. „Работник“ и в. „Работническо дело“, излизал до 1990 г.